

ANAOKULUNA YENİ BAŞLAYAN ÇOCUKLARDA GÖRÜLEBİLECEK UYUM SORUNLARI

Çocuğun ev ortamından okul yaşamına başlaması, onun yaşantısındaki ilk ve belki de en önemli olaylardan biridir. Çocuğun bu dönemi sarsıntısız, iz bırakmadan ve kolay atlatabilmesinde gittiği okulun alt yapısı, okulun ortamı, okul personeli ve öğretmenlerin niteliği kadar **ailenin tutumu ve katkısı** da son derece önemlidir. Okula yeni başlayan her çocuğun az ya da çok endişeleri, kuşkuları, korkuları ve kendi kendine sorduğu soruları vardır.

Okula neden geliyorum?

Okuldaki insanlar benden ne bekliyorlar, beni nasıl algılıyorlar?

Arkadaşlarım beni kabul edecek mi?

İhtiyaçlarımın ve isteklerimin farkındalar mı?

Evden farklı olarak okulda beni neler bekliyor?

Çocuğun beklentileri, duygu ve düşünceleriyle bu yeni ortama uyum sağlaması mutlaka zaman alacaktır, uyum süreci oldukça yumuşak bile olsa bu yaş çocuklar için hiç kolay bir olay değildir. Yeni ve yabancı ortama uyum sağlama yetişkin insanlar için bile oldukça sıkıntılı bir durumdur. Genelde çocukların okula tamamen uyum sağlamaları, "hiç ara vermeden düzenli devam ettikleri takdirde" yaklaşık 1-1,5 ay sürer. Bu süre içerisinde hiçbir sorun yaşamadan uyum sağlayan

ve bu dönemi rahat atlaman çocuklar olabileceği gibi, farklı düzeylerde geçici sorunlar gösteren çocuklar da olabilecektir.

Bu dönemde çocukların gösterebilecekleri değişik davranış biçimleri ve tepkileri şöyle sıralayabiliriz:

- Okula gelmek istememek (isteksiz ve mutsuz görünmekten aşırı ağlama ve tepinmelere kadar değişen davranışlar gösterebilir).
- Yemek yemeyi reddetmek, iştahsızlık (yalnızca okulda ya da yalnızca evde görüleceği gibi her iki tarafta birden de aynı davranışı gösterebilir).
- İdrar ya da gaita kaçırmalar (tuvalet alışkanlığını kazanmış çocuğun geriye dönüş yapması).
- Gece sayıklamaları, uykuda ağlama ve korkma davranışları gösterme.
- Anne, baba ya da diğer aile bireylerine küskün, kırgın ve kızgın davranış sergileme.
- Çocuğun normalde sergilemediği kırıncı ve saldırgan davranışlar gösterme.
- Okulu, öğretmenini, arkadaşlarını eleştirme, şikayet etme, sürekli yakınmalar
- İçine kapanma, iletişim kurmayı reddetme davranışları gösterme.
- "anne, sen beni sevmiyorsun okula gönderiyorsun" ya da "artık seni sevmiyorum, senden nefret ediyorum çünkü beni okula gönderiyorsun" gibi sözlerle duygusal baskı uygulayabilirler

Yukarıda belirtilen bu ve benzeri davranışlar ilk defa okulla tanışan bir çocuk için oldukça normal ve fazla endişe edilmemesi gereken tepkilerdir. Önemli olan çocuğun bunları kısa zamanda atlatabilmesi için okul ve ailenin birlikte, paralel götürebilecekleri bir anlayış ile çocuğa yaklaşmalarıdır.

Çocuklar genelde ilk gün okula büyük bir heyecan, istek ve merakla gelirler. Çünkü aileler, okula gelmeden önce kendilerine göre çocuklarını hazırlarlar. Okulu çocuğa çok abartılı, değişik, eğlenceli, mükemmel bir yer olarak tanıtırılar. Abartılı konuşmalar sonuçta hayal kırıklığı yaratabileceği gibi, evde

kurulamayan disiplinin okulda olduğunu, okulun kurallar ve beceriler konusunda taviz vermeyen bir ortam olduğunu vurgulayan "Okulda yemeğini kendin yiyeceksin. Kendin giyinip soyunacaksın" gibi ifadelerle telkin etmenin de güvensizlik ve ters tepkiler yaratabileceğini unutmamak gerekir.

Aile ile çocuk arasındaki ön konuşmada uygulanacak en sağlıklı yöntem; okulda sevgi, ilgi ve anlayış görebileceğini anlatmak, yeni arkadaşları olacağını, öğreneceği yeni şeylerin ona mutluluk ve heyecan vereceği fikrini aşılamaya çalışmaktır.

Okula başlanan ilk günde anne ya da babanın, çocukla birlikte geçireceği birkaç saat oldukça önemlidir. Anne babanın çocuğun yanında olduğu bu süre ona çevresinde olup bitenleri daha sağlıklı gözleme olanağı tanıyacaktır (Öğretmenlerle diğer çocukların ilişkilerini gözlemlemek gibi). Çocuk daha sonra yalnız kaldıktan sonra uyum sürecini öğretmenlerin yardımıyla kendi başına yaşayacak ve sorunların üstesinden gelecektir.

Anne ya da baba çocuğu okulda bırakıp giderken kararlı ve tutarlı davranmalı, huzurlu ve mutlu bir ifade takınmalı, çocuğa sözel veya bakışla olumlu mesaj vermelidir. Habersiz kaçma ya da kandırma gibi davranışlar kesinlikle yapılmamalıdır.

Çocuğun okula başlama döneminde yaşanan uyum sürecini sağlıklı ve kolay geçirmesini etkileyen en önemli etkenleri söyle sıralayabiliriz.

1. Çocuğun Doğuştan Getirdiği Kişilik Özellikleri ve Yatkinlikleri:

- Sessiz ve sakin çocuklar ile yumuşak, duygulu, hassas ve kırılgan çocuklar; genelde ilk günler uyum sağlamış görünüp, sonradan tepki verebilir. Bazıları da uzun süre uyum göstermekte güçlük çekebilir.
- Hareketli çocuklar; genelde ilk günlerde tepki verip bir süre sonra uyum gösterirler.
- Rahat, sosyal ve kendini ifade edebilen çocuklar; genelde kısa sürede uyum sağlarlar

2. Çocuğun Daha Önce Geçirdiği Yaşantılar:

- Yakın aile bireyleri dışında yabancı yetişkinlerle ve yaşlılarıyla az iletişim kurmuş, kalabalık ortam deneyimi olmayan çocuklar, genelde daha zor uyum sağlarlar.
- Daha önce okul deneyimi olan çocuklarda deneyim olumlu ise uyumu kolay olur. Yaşadığı deneyimde çeşitli olumsuzluklar yaşamışsa uyumu daha zor olabilir.
- Çocuğun geçmişte acı ya da korku veren hastalık yaşaması, uzun süre hastanede kalma ya da aile bireylerinin hastalığı veya ölümü gibi olayların yaşanması çocukların uyum sürecini güçleştirebilir.
- Çocuğun geçmişte yaşadığı anne babanın yanlış ve güvensiz tutumları; Çocuğa doğru açıklama yapmadan (hemen döneceğim diyerek uzun süre geri dönmeme) diğer aile bireyelerine bırakmak

3. Çocuğun Aileden Gördüğü Yaklaşım ve Eğitim Anlayışı:

a) **Aşırı verici, koruyucu ve disiplinsiz tutumla eğitilmiş çocuklar.** Aile devamlı vermeye ve korumaya eğilimlidir (yemeğini ağzına verme, yolda kucakta taşıma gibi). Çocuk aileyi sonuna kadar kullanır, kontrol her zaman çocuktur. Çocuk, toplum içinde yaşamının gereklerini baskı olarak algılar. Bu çocuklar genelde çok zor uyum sağlarlar. Çocuk da aile de kolay mutlu olamazlar.

b) **Aşırı iten, ilgisiz ve disiplinsiz tutumla eğitilmiş çocuklar.** Bu tip ailede çocuk hazır olmadan bağımsızlığa zorlanır. Biran önce kendi kendine yetmesi ve kendine bakması beklenir. Bu tavır çocuğa bağımsızlık tanıma gibi görünse de aslında anne babanın çocuğuna olan ilgisizliğinin bir savunmasıdır. Bu çocuklar

genelde kolay uyum sağlamış gibi izlenim verir ancak duygusal problemleri ara ara ortaya çıkar.

c) Aşırı verici, aşırı disiplinli ve denetimli tutumla eğitilmiş çocuklar: Çocuk bebek gibi bakılıp korunduğu halde kendisinden beklenen çoktur. Çocuğun erken yaşta toplumun kural ve beklentilerini öğrenmesi istenir. Bu çocuklar genelde başlangıçta kolay uyum sağlar fakat mükemmeliyetçi ve kuralcı kişilik, toplumsal ilişkilerinde mutsuz olmasını getirir.

d) Aşırı iten, disiplinli ve cezalandırıcı tutumla eğitilmiş çocuklar: Sevgi yetersizliği, aşırı kontrol ve disiplin bir aradadır. Çocuğun mükemmel bir yetişkin gibi davranması beklenir. Bu çocukların uyum süreci iniş çıkışlıdır. Arkadaş ilişkilerinde sorunlar yaşar.

e) Yeterince sevgi, ilgi ve disiplin veren tutumla eğitilmiş çocuklar: Sevgi verinde ve zamanında gösterilir. Sevgi ve disiplin sağlıklı bir şekilde verilir. Bu çocukların genelde uyum süreci kısadır, bu çocuklar sorunlarını daha kısa sürede çözümler.

Maddeler halinde sıraladığımız ailelerin değişik eğitim anlayışı çocuğun uyumunu etkilemesi açısından önemlidir. Anne babanın tutarsız davranışları (evde farklı, dışarıda farklı tutum takınma), aile bireyleri arasındaki farklı görüşler, birinin "evet" dediğinde diğerinin "hayır" demesi, çocuğun yanında çocuğa uygulanan eğitimin tartışılması, ailedeki çocuklara karşı farklı tutumlar geliştirilmesi ve aile içinde gruplaşmaların olması da çocuğu her bakımdan olumsuz etkileyen davranışlardır. Bunları en aza indirmek, çocuğun ruh sağlığını korumak onun ev dışındaki yaşantısında daha güçlü, sorunsuz ve ayakları üzerinde durmayı daha çabuk öğrenilir hale getirmek demektir.

4. Okulun Altyapısı ve Öğretmenlerin Niteliği:

Çocuğun okula uyumunu etkileyen önemli etkenlerden biri de okulun üzerine düşen görevleri hangi bakış açısı, prensipler ve sistem çerçevesinde ele aldığı önemlidir. Çocukların gün boyu en iyi şartlarda bakım ve eğitimini üstlenen bir okul öncesi eğitim kurumunda;

1. Okula yeni başlayan çocuğa öncelikle sevgi ve koşulsuz kabul gördüğünü hissettirmektir. Çocuğun kendini güven içinde hissetmesi için her türlü yardım yapılır.
2. Çocuğun bu dönemde endişeli olduğu bilindiğinden, tam bir güven geliştirmesi için zamana ihtiyaç duyduğu ve çevreyi algılama süreci

içinde olduğu düşünülerek zorlamadan, gözleyerek izlemesi, yavaş yavaş benimsemesi ve özümlemesi sağlanır.

3. Çocukların kendine özgü duyguları, düşünceleri, davranış ve deneyimleri olduğu bilinerek büyük bir anlayış içerisinde her çocuk olduğu gibi kabul edilir. Çocukların bireysel özelliklerine göre geliştirilen bir eğitim anlayışıyla yaklaşılmaya çalışılır.

Yukarda saydığımız bir çok etken bir arada çocuğun okula uyumunu şekillendirmektedir. Gerek ailenin gerekse okulun tek istediği şey çocuğun mutluluğu olduğuna göre okul ile ailenin öncelikle açık bir dille iletişim kurmaya çalışmaları son derece önemlidir. Bu iletişim ne kadar sağlıklı olursa çocuk bu dönemi o oranda çabuk atlatacaktır.

Gerek duyduğunuz konularda okulumuzu arayarak randevu alıp , rehberlik ve psikolojik danışma servisinden yararlanabilirsiniz.